

Τα εσωτερικά κίνητρα στην εκπαίδευση

Δρ Ιωάννης Σ. Χριστοδούλου
Διευθυντής MSc «Εκπαίδευση, Ηγεσία και Διοίκηση»
CIIM - Cyprus International Institute of Management

Η αποτελεσματική εκπαίδευση στηρίζεται στα εσωτερικά και όχι τα εξωτερικά κίνητρα...

Κατηγορίες κινήτρων μάθησης

- 4^η κατηγοριοποίηση
- Εξωτερικά κίνητρα (ετερόνυμα)
 - Προέρχονται από τον έξω χώρο
 - Από το περιβάλλον του μαθητή
 - Δεν έχουν σχέση με το διδασκόμενο αντικείμενο
 - Εξωτερικές θετικές ενισχύσεις
 - Αμοιβή (υλική ή θετική)
 - Μελλοντική επαγγελματική αποκατάσταση
 - Χρήση κάτω από ορισμένες συνθήκες
- Εσωτερικά κίνητρα (αυτόνομα)
 - Άμεση συνάντηση μαθητή με το διδασκόμενο αντικείμενο - «Γνήσια συνάντηση» με τη διδακτέα ύλη

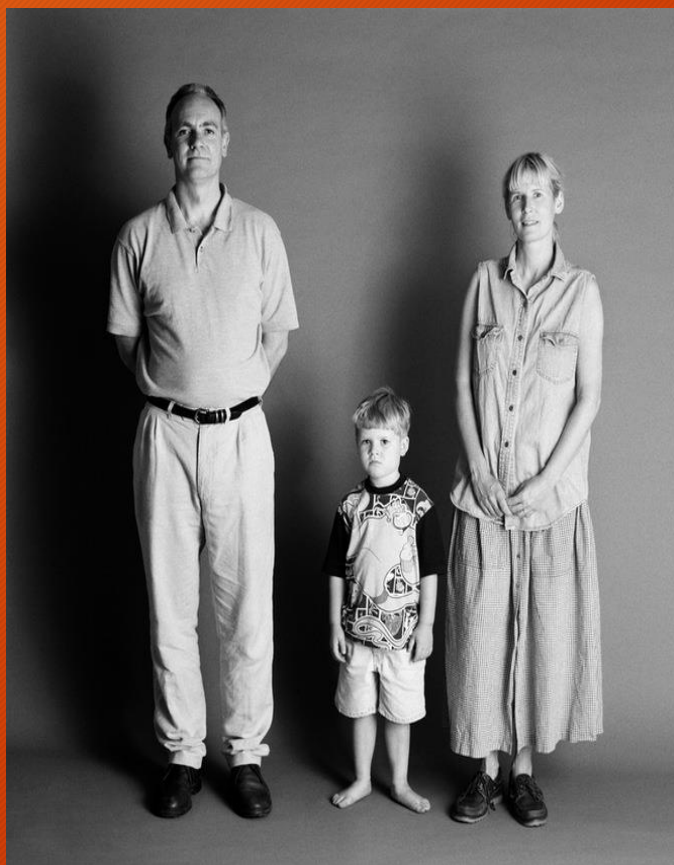
Όσο το παιδί ικανοποιείται με εξωτερικά κίνητρα, τόσο υπολειτουργούν τα εσωτερικά, και περιορίζεται η ικανότητά του να αξιολογεί την αξία της γνώσης...

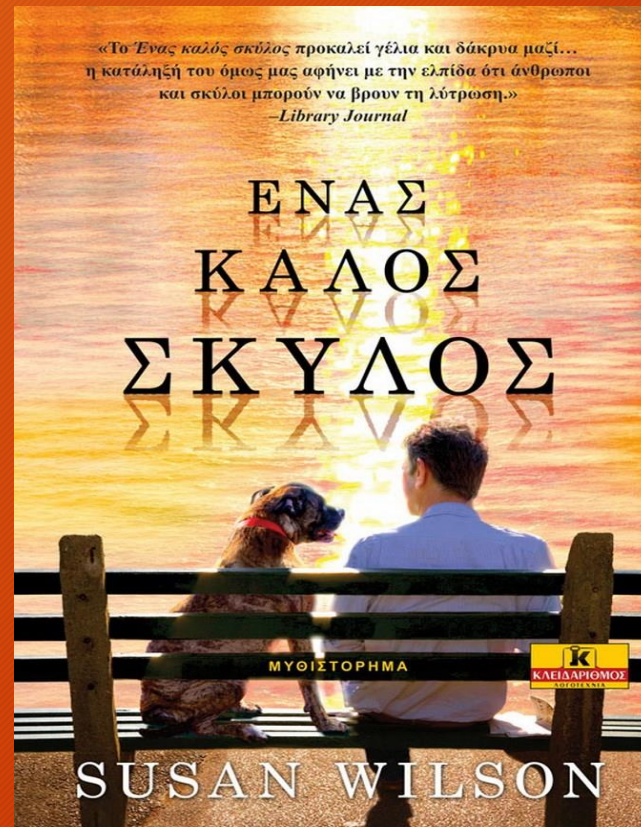
Ουσιαστικά, η γνώση έχει αξία μόνο όταν το ίδιο το γνωστικό υποκείμενο θεωρεί σημαντική τη γνώση που προσκτάται...

Με τα εξωτερικά κίνητρα τα παιδιά αναγνωρίζουν ως αξιόλογη τη γνώση για εκείνον που τους παρέχει τα κίνητρα αλλά όχι για τον εαυτό τους. Σε ό,τι αφορά τα ίδια, αναγνωρίζουν ως σημαντική την επιβράβευση...

...όπως ακριβώς οι σκύλοι, που μαθαίνουν, αλλά όχι γιατί θεωρούν σημαντική τη γνώση που αποκτούν για τον εαυτό τους...

Στην καλύτερη περίπτωση, τα εξωτερικά κίνητρα ενισχύουν την ανταπόκριση των μαθητών στην καλλιέργεια των εσωτερικών τους κινήτρων...

Για παράδειγμα, η επιδοκιμασία από τον δάσκαλο / τη δασκάλα, πρέπει να αφορά στο ενδιαφέρον που έδειξε ένα παιδί για το μάθημα, και όχι στο πόσα κατάφερε να μάθει...

Δύο σημαντικά εσωτερικά κίνητρα υπάρχουν:

... το Ενδιαφέρον για τη γνώση...

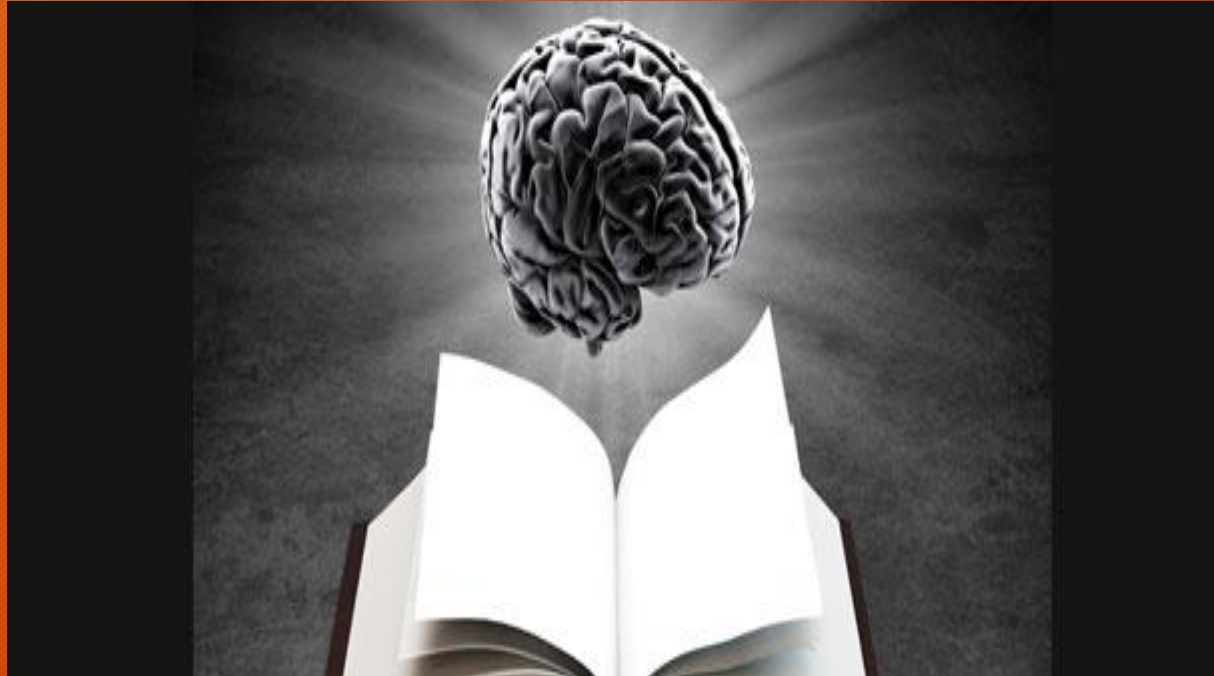
...και η Ικανοποίηση από τη γνώση...

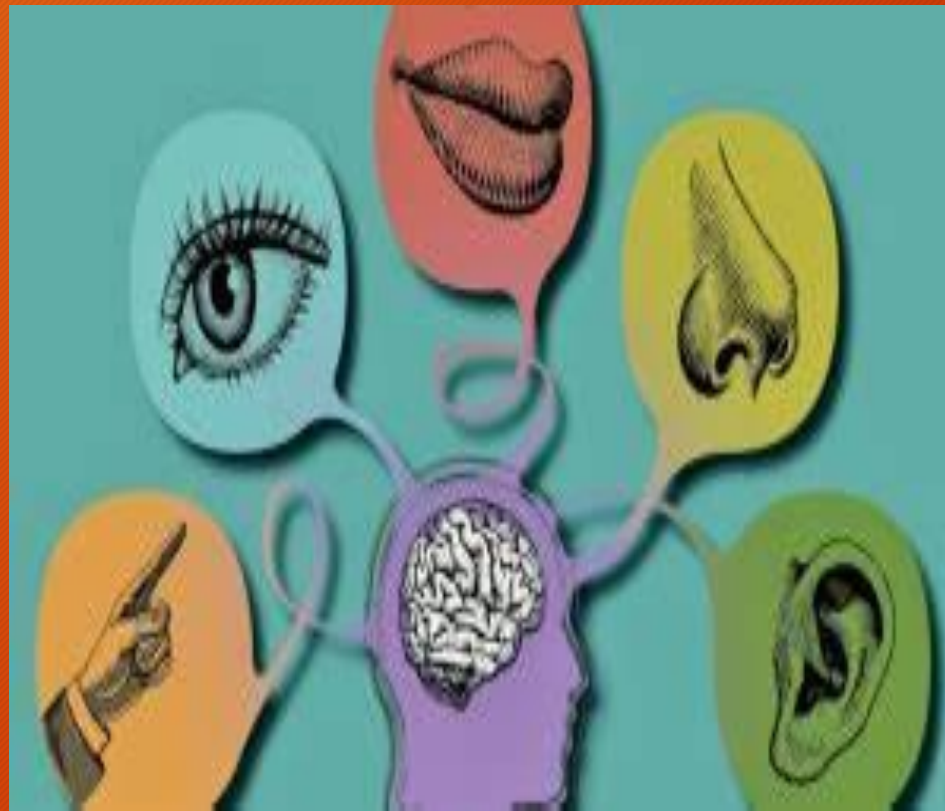
Η γνώση, πρωταρχικά, είναι αναγκαστική...

...γιατί αυτή είναι η λειτουργία της ανθρώπινης διάνοιας:
να γνωρίζει...

...εξαιτίας των αισθήσεων, που λειτουργούν διαρκώς...

...και κάνουν την αντίληψη τη διαρκή μας απασχόληση...

...και εξαιτίας της ανάγκης για την πράξη...

...η οποία καθορίζεται από την αντίληψη...

Ο άνθρωπος δεν θέλει να μαθαίνει οτιδήποτε...

Θέλει να μαθαίνει όσα θεωρεί ότι θα χάσει αν δεν τα μάθει...

Για να μάθουν τα παιδιά, στο πλαίσιο της ανατροφής ή της εκπαίδευσής τους, χρειάζεται σωστός προγραμματισμός οργανωμένης ανατροφής ή εκπαίδευσης...

...και δημιουργική πρωτοβουλία στην επινόηση κινήτρων,
για να παρακινηθούν τα παιδιά να ενδιαφερθούν...

Οφείλουμε να αναρωτιόμαστε μαζί με τα παιδιά: «ξέρετε γιατί είναι σημαντικό να το μάθουμε αυτό;»

Έτσι καλλιεργείται το εσωτερικό κίνητρο του ενδιαφέροντος των παιδιών...

Συνοδευτικό εσωτερικό κίνητρο του ενδιαφέροντος, που ολοκληρώνει τη διαδικασία της μάθησης, είναι το κίνητρο της ικανοποίησης...

Η ικανοποίηση είναι είδος εσωτερικής επιβεβαίωσης...

...την οποία οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να προκαλούν τα παιδιά να τη βιώσουν...

...επανερχόμενοι στο μάθημα, κάθε φορά, όχι για να
«εξετάσουν» τους μαθητές...

...αλλά για να επιβεβαιώσουν ότι ενεργοποίησαν επιτυχώς το εσωτερικό κίνητρο του ενδιαφέροντος...

Αν αυτό κατέστη εφικτό, τότε ο εκπαιδευτικός δεν έχει
παρά να «μετρήσει» την ικανοποίηση των μαθητών...

...και να την προσμετρήσει στην οργάνωση των εκπαιδευτικών του μεθόδων, ώστε να καλλιεργεί αποτελεσματικότερα το κίνητρο του ενδιαφέροντος...

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Μάνος Κοντολέων, «Το πορτοκάλι και μια ηλιαχτίδα»

Ήταν, κάποτε, μια μικρή ηλιαχτίδα. Μικρή, μα πολυταξιδεμένη. Και πού δεν είχε πάει!

Είχε ταξιδέψει μέχρι τα πιο μακρινά αστέρια. Είχε διασχίσει το διάστημα σκαρφαλωμένη πάνω σε βιαστικούς γαλαξίες.

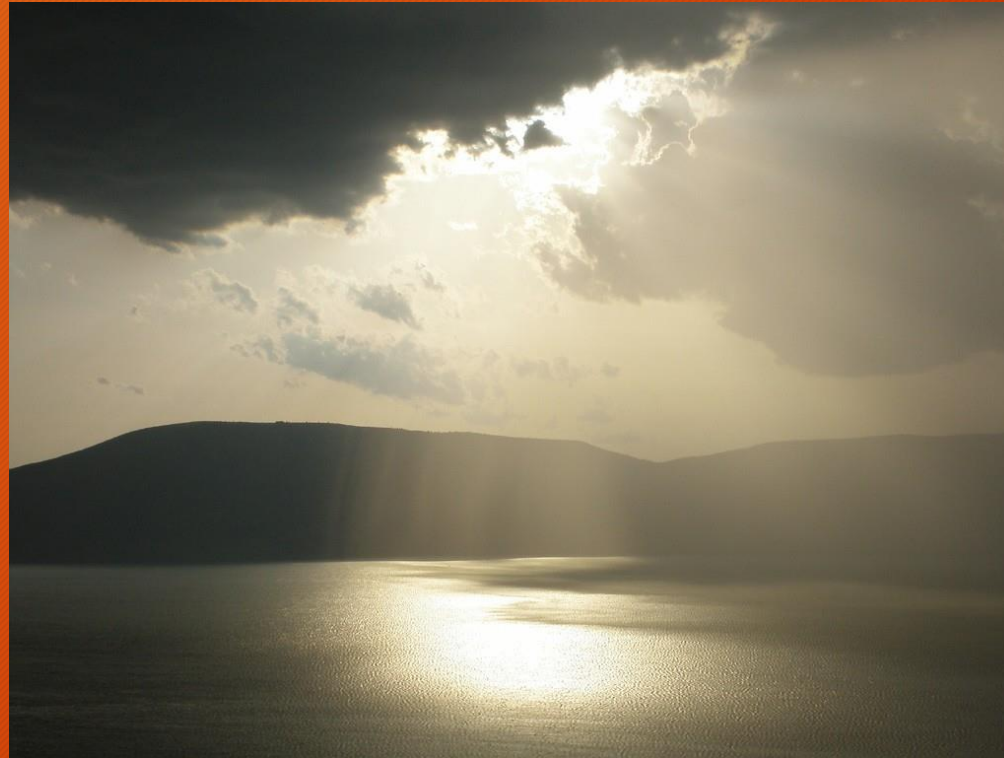
Μα πάντα γυρνούσε πίσω. Στη ζεστή αγκαλιά του ήλιου. Όσπου μια μέρα αποφάσισε να έρθει στη Γη. Και ήρθε.

Έπαιξε με τα κύματα. Κρύφτηκε μέσα στα σκοτεινά φυλλώματα των δέντρων.
Δροσίστηκε στα νερά των ποταμών. Κουβέντιασε, καθισμένη πάνω στα πέταλα
μιας μαργαρίτας, με τις μέλισσες και τις πεταλούδες. Ακούμπησε πάνω στις
φτερούγες ενός αηδονιού και τραγούδησε μαζί του.

Και οι μέρες περνούσαν. «Πότε θα γυρίσεις πίσω;», τη ρωτούσε ο ήλιος. «Αχ, είναι όμορφη η Γη!», του απαντούσε εκείνη. «Άσε με να μείνω για πάντα!».

Ο ήλιος δεν της το χάλασε το χατίρι. «Μείνε!», της είπε. Κι η ηλιαχτίδα χαρούμενη, άρχισε να ψάχνει να βρει το πού θα έστηνε το νέο σπιτικό της.

Έψαξε εκεί που φυτρώνουν τα λουλούδια. Κι εκεί που υψώνονται τα
πέυκα. Εκεί που κοιμούνται τα ελάφια. Εκεί που ξεδιψούνε τα
πουλιά. Παντού ήταν όμορφα! Ποιο μέρος να πρωτοδιαλέξει;

Ώσπου μια μέρα συνάντησε ένα δέντρο. Μικρό ήταν. Μα είχε καταπράσινα φύλλα, με όμορφη μυρωδιά. Είχε και κάτι ολοστρόγγυλους καρπούς, που κρεμόντουσαν από τα κλαδιά του.

Κάτω από τη φλούδα τους -κι αυτή μυρωδάτη ήταν- η ηλιαχτίδα άκουσε τους χυμούς να την προσκαλούνε: «Σ' εμάς μείνε!», είπαν. «Σ' αυτό το πορτοκάλι!». Κι έτσι έκανε.

Από τότε είναι που το πορτοκάλι έχει αυτό το λαμπερό χρώμα. Όταν το πιάνεις στα χέρια σου, λες και κρατάς τον ήλιο. Ίδια μ' αυτόν λάμπει.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Η ηλιαχτίδα του κειμένου μας ταξιδεύει στη γη. Κάτω βλέπουμε μια εικόνα με αντανakλάσεις του φωτός. Οι ηλιαχτίδες της εικόνας αυτής ταξιδεύουν στη θάλασσα. Συζητάμε για τα ταξίδια των δύο ηλιαχτίδων.
- Στην ιστορία μας το πορτοκάλι πήρε το λαμπερό του χρώμα από την ηλιαχτίδα. Γράφουμε τη δική μας μικρή ιστορία για το χρώμα της ντομάτας, του μήλου ή της πατάτας.
- Ακούμε το τραγούδι του Νίκου Κυπουργού «Ήλιε μου» (στίχοι Λένας Κιτσοπούλου, Νίκου Κυπουργού). Φανταζόμαστε τους ήχους και τους ζωγραφίζουμε με χρώματα.

Οι ηλιαχτίδες ταξιδεύουν (φωτογραφία: Ρωμύλος Παρίσης)

